

Blaise Knapp, *PRECIS DE DROIT ADMINISTRATIF. Théorie et pratique du droit*. Editions Helbing et Lichtenhahn, Bâle et Francfort — sur-le-Main, 1980, 467 str.

Швајцарски уџбеници управног права на француском језику су ретки. Последњи уџбеник објавио је А. Grisel, *Droit administratif suisse*, (Neuchatel, 1970), стога овај нови уџбеник може бити од користи за упознавање савременог управног права Швајцарске.

Проф. Б. Кнап предаје управно право на Правном факултету у Женеви. Према проф. Кнапу управно право уређује свакодневне односе извршне власти и грађана. У том циљу утврђује правна правила која управа мора поштовати, природу и садржај правног односа између управе и грађана и даје решења која омогућују да се обезбеди ефикасност како у интересу саме управе тако и у интересу грађана. Поред тога у предмет управног права проф. Кнап, по себи се разуме, уноси и структуре управе неопходне за извршење задатака поверених од државе и утврђује материјална и персонална средства којима управа мора располагати. Ова концепција управног права објашњава уједно и конструкцију самог уџбеника.

Имајући у виду преображај управног права проф. Кнап истиче још у предговору да је битно за управно право да изложи „под којим се условима извршна власт стара о јавном интересу и шта је предузето да појединац не буде прегажен од власти, која чак кад је и легитимна, може решавати произвољно, неправично и неправедно. Тако је управно право једновремено водич власти која се стара да развија друштвену солидарност и да се бори против злоупотребе појединаца и да такође пружа заштиту појединцима од грешака управе. Решења којих се пракса и теорија придржавају морала би увек бити руковођена равнотежом између та два супротна пола. И управо у светлости ових битних начела јавног интереса и усклађености са тим начелом може се утврдити да ли је та равнотежа поштована у конкретном случају”. Стога проф. Кнап и подвлачи „мој је уџбеник управног права посвећен анализи механизма те равнотеже. Сам његов наслов показује једновремено и циљ и границе” (стр. V). Међутим, оно што је карактеристично за овај уџбеник проф. Кнап је посебно истакао: „његов циљ је да студентима омогући, у једном сажетом облику, да се сроде са великим проблемима управног права. Он би такође требало да обнови знање практичара. Овај уџбеник нема циљ да нас упуту на фунда-

ментална размишљања, више или мање апстрактна, о Управном праву и његовим економским, друштвеним и политичким основама; не позива се ни на политичку науку ни на Науку о управи. Окренут, по свом темпераменту, више према прагматизму, ми смо само тежили да пружимо одговоре онима који се баве односима државе и појединаца; нисмо себи постављали питање о коначном циљу Управног права нити који је његов филозофски основ" (стр. V). Даље проф. Кнап истиче: „границе нашег уџбеника одређене су самом врстом ове публикације. Иако би свако питање могло бити предмет посебног рада, било је потребно одабрати, скратити, држати се битног и дати општа решења него појединачне одговоре. Било је потребно ограничити обим наших истраживања. Ограничили смо се на федерално право, иако нико није пророк у својој земљи, најчешће и на право Кантона Женеве, имајући у виду, онолико колико је то било могуће, не само судску праксу него такође и законодавство и управну праксу" (стр. V—VI).

Било би изван оквира овог сажетог приказа давати анализу појединих изложених ставова проф. Кнапа. Међутим, поред осталог, од посебног су интереса излагања о општим начелима Управног права Швајцарске која су утврђена судском праксом Савезног суда на основу члана 4. Савезног устава (стр. 60). Ова су општа начела следећа: начело законитости; једнакост грађана; савесност управе у односу према грађанима и савесност грађана у односу са управом; начело равнотеже и склада између управе и грађана; начело јавног интереса; начело забране ретроактивности закона (уколико није законом друкчије прописано); забрана произвољности (*l'interdiction de l'arbitraire*). Управо у вези ове забране произвољности проф. Кнап истиче: „каже се да је закон произвољан када нема ни смисла ни циља или је без везе и контрадикторан или задржава превазиђене критерије лешене умесности или из разлога да у правном режиму, који је у примени, створи разлике са аналогним ситуацијама или да изједначи различите ситуације" (стр. 79 бр. 347). Поред тога даље се истиче које су одлуке произвољне: „одлука је произвољна кад врећа јасно правно правило и неодржива је јер врећа смисао права и правичности или је инспирирана из разлога потпуно страних тексту и циљу закона" (стр. 79 бр. 348). Интересантно је још запазити да се разликује „незаконитост (*l'illégalité*) која је чак и најмања повреда правног правила од стране органа власти и произвољности (*l'arbitraire*) која је тешка повреда". Проф. Кнап овде такође даје више примера из судске праксе (стр. 80—81). Од посебног је интереса и део посвећен судској контроли рада управе и правним средствима која постоје у швајцарском праву за заштиту права странака.

Можда се у први мах, с обзиром на напред наведене речи проф. Кнапа у предговору ове књиге, може добити утисак да овом уџбенику недостаје уобичајено теоријско излагање. Међутим, кад се пажљиво прегледа ова књига може се приметити да је писана од изузетног познаваоца не само теорије управног и уставног права Швајцарске него и од теоретичара који има и потпуно познавање богате управне и судске праксе Швајцарске, што некад недостаје у многим уџбеницима. Проф. Кнап је

нашао меру како ће теоријске концепције, управну и судску праксу и позитивно право изложити сажето за потребе студената и њима и практичарима пружити основе швајцарског управног права. Овај уџбеник пружа и материјал за дискусију и подстиче да би можда било време расправљати шта би све улазило у предмет управног права. Неки делови ове књиге, на пример, у југословенском праву образују посебне научне дисциплине као што су Наука о финансијама или Радно право.

На крају, овде могу поменути још једну књигу швајцарског управног права на француском језику. За познавање швајцарског права ова књига може бити од необичне користи. Књигу је припремио секретар Државног савета Кантона Женеве Dominique Haenni (*La jurisprudence administrative du Conseil d'Etat du Canton de Genève, Editions de la Chancellerie d'Etat, Genève, 1971, 709 стр.*). Ова савесно обрађена књига даје преглед целокупне судске праксе Државног савета Женеве. У њој су изложене одлуке Државног савета Женеве од 1929. до 1970. године, а такође су изложени и ставови федералних власти (федералних департмана, Савезне владе, Савезног суда) на ове одлуке.

др Б. Денковић

Science et action administrative. Mélanges Georges Langrod. TEXTES REUNIS PAR LOUIS BOULET, Paris, 1980, Les Editions d'organisation, 496 str.

Проф. Жорж Лангрод већ давно својим објављеним радовима и предавањима ужива опште поштовање не само у Француској него у читавом свету и стога врши одређен утицај на развој управних наука, а посебан је његов утицај на развој Науке о управи у Француској. Његови поштоваоци приредили су и објавили овај Зборник радова поводом његовог пензионисања по сили закона. После предговора проф. Ведела, Зборник има укупно 29 чланака. Чланци су распоређени у три дела: Наука и управа (10 чланака); Структуре и људи (9 чланака); Власт и акција (8 чланака) и Од акције до науке (2 чланка).

Тешко би било у овој белешци дати анализу објављених чланака али се може навести шта је предмет излагања у овим чланцима како би се добила представа о садржини овог Зборника. У првом делу — Наука и управа — објављени су следећи чланци: Мучке Науке о управи у Француској — Покушај објашњења (F. Bardeau) Интерграционе тежње у управној науци (K. König); Управна наука и право (D. Loschak); Управна наука и теорија Управног права: Размишљање на основу пољског искуства (T. Kuta); Дефиниција управног права према Ж. Лангроду (J. Sieklucki); Феномен јавне управе и стварање правних правила (Методолошка разматрања — (A. Wasilewski); Критеријуми за класификацију правних поредака у правним системима (L. J. Constantinesco); Јавне организације и приватне организације (G. Cataldi); Анализа система и управе (Ch. Roig); Управна мисао и основи развоја јавне управе (F. Knöpfle).